

اهمیت ژئواکونومیک باکو برای پکن

از زمان شروع جنگ در اوکراین، مسیر شمالی کریدور جاده و کمربند به اروپا به شدت محدود شد و «کریدور میانی» را که از جنوب قفقاز می‌گذرد، جایگزین طبیعی تجارت چین و اتحادیه اروپا کرده است.

آران نیوز :

از زمان شروع جنگ در اوکراین، مسیر شمالی کریدور جاده و کمربند به اروپا به شدت محدود شد و «کریدور میانی» را که از جنوب قفقاز می‌گذرد، جایگزین طبیعی تجارت چین و اتحادیه اروپا کرده است. با این حال، درگیری احتمالی در آذربایجان می‌تواند این مسیر کلیدی و مهم برای چین را بی‌ثبات کند. کریدور میانی که به نام مسیر حمل و نقل بین المللی ترانس خزر (TITR) شناخته می‌شود، قرار بود سریع‌ترین کریدور تجاری بین آسیای مرکزی و اروپا شود و مسیر آن از چین، قزاقستان، دریای خزر، آذربایجان، گرجستان و ترکیه می‌گذرد و سرمایه‌گذاری قابل توجهی در سمت آذربایجان برای توسعه زیرساخت‌های لازم انجام شده است.

روابط آذربایجان و چین از ۳۱ سال پیش آغاز شد و روابط اقتصادی دو کشور به دلیل حمایت باکو از طرح بلندپروازانه و چند تریلیون دلاری کمربند و جاده (BRI) پکن در سال ۲۰۱۳ به سرعت گسترش یافت. چین مدت‌ها به دنبال تنوع بخشیدن به مشارکت‌های ژئواکونومیک خود، به ویژه در مسیرهای تجاری آسیا-اروپا بود و از همین روی آذربایجان را در کانون کریدور میانی قرار داد.

روابط باکو-پکن

براساس برنامه ریزی تا سال ۲۰۳۴، کریدور میانی سالانه ۳ میلیون مسافر و ۱۷ میلیون تن بار را جابجا کند. راه آهن باکو-تفلیس-قارص یکی از پروژه‌های زیرساختی مختلفی بوده که برای رسیدن به این هدف توسعه یافته است.

علاوه بر این، گردش مالی تجاری دوجانبه باکو و پکن از ۷۶۰ میلیون دلار در سال ۲۰۱۴ به ۲.۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۹ افزایش یافت. در سال ۲۰۲۱، چین چهارمین شریک تجاری بزرگ آذربایجان شد و موقعیت خود را به عنوان شریک تجاری کلیدی پکن در منطقه قفقاز جنوبی تثبیت کرد.

از آغاز سال جاری، بخش‌های تجاری چین و آذربایجان درباره همکاری در زمینه سرمایه‌گذاری در انرژی، زیرساخت‌ها و صنایع ساختمانی مذاکره کرده‌اند. در بخش دیپلماتیک، الهام علی‌اف، رئیس‌جمهور آذربایجان در ماه مارس با وو هونگبو، نماینده ویژه چین در امور اروپا، برای گفتگو بیشتر درباره این همکاری‌ها دیدار کرد.

همچنین پکن در راستای استراتژی BRI خود، در حال سرمایه‌گذاری کلان در کریدور میانی بوده و در حال توسعه زیرساخت‌ها نه تنها در آذربایجان بلکه در قزاقستان نیز است. مسیر زمینی شمالی اتحادیه اروپا-چین از طریق روسیه در طول جنگ اوکراین به شدت محدود شده و به دلیل فشار غرب بر مسکو پرهزینه است. از همین روی، کریدور میانی تنها مسیر زمینی قابل اتکا چین به اروپا در حال حاضر است.

پکن امیدوار است که کریدور دریایی خود را با یک گزینه حمل و نقل زمینی کارآمدتر، هرچند گرانتر، جایگزین کند. باوجود آرزوهای آذربایجان برای تبدیل شدن به هاب انرژی اوراسیا، بلندپروازی بزرگ این کشور بدون هزینه نیست که یکی از آنها جلب رضایت دو متحد کلیدی منطقه ای خود، اسرائیل و ترکیه است.

تهدید ترک‌گرایی

تلاش‌های اسرائیل برای سوق دادن آذربایجان به درگیری نظامی با ایران، با مخالفت ترکیه مواجه شده است، زیرا این امر جاه‌طلبی آن را برای تبدیل شدن به مرکز حمل و نقل کانتینری از طریق مشارکت در کریدور میانی مختل می‌کند. البته چین همچنان به دلیل توانایی آنکارا در برانگیختن تنش‌های قومگرایانه در قفقاز جنوبی و فراتر از آن محتاط است، چون می‌تواند ثبات منطقه را به خطر بیندازد. رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه در سال‌های اخیر متهم به گسترش توسعه طلبی ترک‌گرایی شده است و پکن به دلیل مشکلات مداوم خود با حزب اسلامی ترکستان شرقی در استان سین کیانگ با نگرانی زیادی آن را دنبال می‌کند. تا قبل از سال ۱۹۹۰، در مجلات دانشگاهی چین، هیچ مطلبی در مورد موضوع ترک‌گرایی وجود نداشت. اما بین سال‌های ۱۹۹۱ تا ۲۰۱۴، حدود ۱۳۳۲ مقاله دانشگاهی در چین در این زمینه منتشر شد.

اهمیت استراتژیک قفقاز جنوبی

موقعیت راهبردی آذربایجان به عنوان بخشی از مسیر تجاری روسیه به هند در کریدور شمال-جنوب، همچنین این نگرانی را ایجاد می کند که احتمالاً تلاش هایی برای تخریب روابط باکو با چین صورت بگیرد. از همین روی، راه اندازی پروژه مشارکت برای زیرساخت ها و سرمایه گذاری جهانی (PGII) توسط دولت آمریکا به عنوان مقابله با BRI چین، احتمالاً منجر به تلاش های ایالات متحده برای خرابکاری در کریدور میانی باشد.

در قزاقستان و در ژانویه ۲۰۲۲، اتهاماتی مبنی بر دخالت ایالات متحده در راه اندازی انقلاب رنگی مطرح شده است. بنابراین، برخی ها استدلال می کنند که مشاهده آشفتگی اینچینی در باکو نیز به نفع واشنگتن خواهد بود. از همین روی، پتانسیل مداخله خارجی در امور داخلی آذربایجان بر نگرانی های پیرامون ثبات این کشور می افزاید.

در مجموع، ثبات یکی از ستون های حیاتی روابط چین و آذربایجان است و هرگونه اختلال در آن می تواند پیامدهای مهمی برای هر دو کشور، از نظر اقتصادی و دیپلماتیک داشته باشد. در چشم انداز ژئوپلیتیک کنونی، نظارت دقیق بر وضعیت آذربایجان و همسایگی آن برای پکن ضروری خواهد بود. با توجه به نقش جهانی چین در میانجیگری برای آشتی بین ایران و عربستان سعودی در ماه مارس، پکن احتمالاً برای کمک به حل و فصل سایر درگیری های منطقه ای به ویژه آنهایی که پروژه استراتژیک BRI را مختل می کند، انگیزه بالایی داشته باشد.

بازسازی قره باغ همکاری آذربایجان با شرکت های چینی پس از توافق بر سر همکاری راهبردی در حوزه حمل و نقل-ترانزیت که در پکن با شرکت راه آهن آذربایجان تحت برنامه ابتکاری یک کمربند و یک جاده به دست آمد، دامنه وسیع تری به خود گرفت. الهام علی اف، رئیس جمهور آذربایجان نیز در یک سخنرانی گفت: «ما از مشارکت بیشتر شرکت های چینی در کارهای بازسازی و توسعه در سراسر مناطق اقتصادی قره باغ حمایت می کنیم. مردم دو سرزمین که از سنت های باستانی و غنی دوستی برخوردار بودند، از دو هزار سال پیش از طریق جاده تاریخی ابریشم به هم متصل بودند. امروز، ما در آن مسیر سنتی که در قالب جدیدی بازسازی شده است، تعامل نزدیک داریم.»

منطقه قره باغ یک کریدور استراتژیک بین آذربایجان، ایران و ارمنستان است و در صورت امکان سرمایه گذاری موقعیت راهبردی آذربایجان به عنوان بخشی از مسیر تجاری روسیه به هند در کریدور شمال-جنوب، همچنین این نگرانی را ایجاد می کند که احتمالاً تلاش هایی برای تخریب روابط باکو با چین صورت بگیرد. از همین روی، راه اندازی پروژه مشارکت برای زیرساخت ها و سرمایه گذاری جهانی (PGII) توسط دولت آمریکا به عنوان مقابله با BRI چین، احتمالاً منجر به تلاش های ایالات متحده برای خرابکاری در کریدور میانی باشد.

در قزاقستان و در ژانویه ۲۰۲۲، اتهاماتی مبنی بر دخالت ایالات متحده در راه اندازی انقلاب رنگی مطرح شده است. بنابراین، برخی ها استدلال می کنند که مشاهده آشفتگی اینچینی در باکو نیز به نفع واشنگتن خواهد بود. از همین روی، پتانسیل مداخله خارجی در امور داخلی آذربایجان بر نگرانی های پیرامون ثبات این کشور می افزاید.

در مجموع، ثبات یکی از ستون های حیاتی روابط چین و آذربایجان است و هرگونه اختلال در آن می تواند پیامدهای مهمی برای هر دو کشور، از نظر اقتصادی و دیپلماتیک داشته باشد. در چشم انداز ژئوپلیتیک کنونی، نظارت دقیق بر وضعیت آذربایجان و همسایگی آن برای پکن ضروری خواهد بود. با توجه به نقش جهانی چین در میانجیگری برای آشتی بین ایران و عربستان سعودی در ماه مارس، پکن احتمالاً برای کمک به حل و فصل سایر درگیری های منطقه ای به ویژه آنهایی که پروژه استراتژیک BRI را مختل می کند، انگیزه بالایی داشته باشد.

مشارکت، به ویژه در ایجاد صنایع در پارک های صنعتی و بازسازی ابراز کرده اند. برای نمونه هوای در پروژه هایی برای ایجاد «شهرهای هوشمند» در قره باغ شرکت می کند.

تجارت دوجانبه جمهوری آذربایجان و چین در سال ۲۰۲۱ به ۲ میلیارد دلار رسید که چین صادرات تجهیزات الکترونیکی، پخش و رایانه و آذربایجان نفت خام، پلیمرهای اتیلن و پلیمرهای پروپیلن صادر می کند.

می توان انتظار داشت که تجارت دوجانبه و ترانزیتی بین دو کشور افزایش یابد زیرا باکو یک بندر استراتژیک در دریای خزر برای کمربند جنوبی و با اتصال ریلی به بنادر دریای سیاه در گرجستان و ترکیه و در نهایت به بنادر جنوبی اتحادیه اروپا در بلغارستان و رومانی یک کشور مهم از نظر اهمیت ژئواکونومیک برای چین است. از همین روی ژکن تلاش می کند با برقراری ارتباط با تمام کشورهای فقاز ثبات را در آن برقرار کند.